	Centrul de Medicină Legală	Cod: Fr.03 PSM 9.1.3	
	Raport de activitate CML pentru anul 2022	ISO 9001:2015	9.1.3
		Data aplicării	26.11.1021
		Ediția:01 Revizia 01	pag. 1 din 36

Ministerul Sănătății al Republicii Moldova

Centrul de Medicină Legală

RAPORT DE ACTIVITATE

pentru anul 2022

FEBRUARIE 2023

DIRECTOR
Vasile Șarpe

MD2025, mun. Chișinău, str. Vl. Korolenco, 8

IDNO: 1006601004105

Tel. +373 22 727933

<http://medicina-legala.md/>
cancelaria.cml@cml.gov.md

Cuprins

Prefață	3
Abrevieri	4
Despre noi	5
Scurt istoric.....	5
Statutul juridic de funcționare	5
Misiune, funcții, atribuții	6
Rezultate 2022	7
1. Prestarea serviciilor medico-legale	7
1.1. Organizarea și realizarea serviciilor medico-legale	7
1.2. Asigurarea calității serviciilor medico-legale	10
1.3. Dezvoltarea dialogului cu beneficiarii și instituțiile partenere	12
1.4. Îmbunătățirea cadrului normativ	12
2. Suportul științifico-metodic în domeniul medicinei legale	15
2.1. Realizarea cercetărilor științifice în domeniul medicinei legale.....	15
2.2. Elaborarea și/sau actualizarea suportului metodic de realizare a serviciilor medico-legale	15
2.3. Sistematizarea și diseminarea informațiilor privind realizările științifice și inovațiile în domeniul medicinei legale.....	15
3. Realizarea managementului organizațional	17
3.1. Realizarea funcțiilor manageriale: planificare, organizare, control, raportare	17
3.2. Managementul resurselor umane.....	17
3.3. Managementul financiar.....	19
3.4. Managementul logistic	26
3.5. Managementul informațiilor	27
3.6. Managementul comunicării	27
3.7. Managementul calității.....	28
Concluzii	31
Obiective 2023	33
Anexe	34

Prefață

Acest raport de activitate reflectă informații de bază despre Centrul de Medicină Legală și rezultate ale principalelor activități desfășurate pe parcursul anului 2022, modul în care au fost utilizate resursele pentru realizarea misiunii sale.

La baza structurării acestui document au stat cadrul de activități ale CML și planul de activitate al instituției pentru anul 2022.

O serie de activități a fost posibil de realizat cu suportul PNUD prin intermediul proiectului de guvernare eficientă „Consolidarea eficienței și a accesului la justiție în Moldova”, finanțat de Guvernul Suediei, printre care se enumeră:

- Realizarea Programului de dezvoltare strategică 2023-2025
- Coordonarea între instituțiile de expertiza judiciară
- Consolidarea managementului eficient
- Revizuirea cadrul regulator și instituțional în domeniul expertizei judiciare
- Consolidarea durabilității profesionale și metodologică a sistemului de expertiza judiciară
- Dezvoltarea și menținerea standardele ISO în efectuarea expertizelor medico-legale
- Dezvoltarea Sistemului de gestionare a dosarelor de expertiză judiciară (SIA GDEJ)
- Suport la evaluarea capacităților de etică și integritate
- Suport de analiză funcțională a instituției
- Consolidarea capacităților de comunicare și vizibilitate
- Consolidarea capacităților profesionale ale experților
- Durabilitatea profesională și metodologică a sistemului de expertiză judiciară
- Consultanță în dezvoltarea metodologică, inclusiv suport financiar
- Oferirea suportului de dotare nu resurse materiale în valoare de cca. 1 mln. lei
- Evaluarea necesităților de dezvoltare instituțională ale Centrului de Medicină Legală
- Suportului în implementarea practicilor de planificare anuală și strategică și altele.

Raportul anual de activitate constă din informații generale referitoare la CML și trei compartimente principale, reieșind din misiunea, funcțiile și atribuțiile instituției: 1.Prestarea serviciilor medico-legale; 2.Suportul științifico-metodic în domeniul medicinei legale și 3.Realizarea managementului organizațional.

Director
Vasile Șarpe

Abrevieri

A2J	Proiectul „Consolidarea eficienței și a accesului la justiție în Moldova”
CML	Centrul de Medicină Legală
CNEJ	Centrul Național de Expertize Judiciare
IMPS	Instituție medico-sanitară publică
INJ	Institutul Național al Justiției
ISO	International Organization for Standardization
MS	Ministerul Sănătății
ONG	Organizație non-guvernamentale
OUP	Organul (ofițerul) de urmărire penală
PNUD	Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare în Republica Moldova
SIA	Sistem informațional automatizat
SIM	Sistem integrat de management al calității
STISC	Serviciul Tehnologia Informației și Securitate Cibernetică
USMF	Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie

Despre noi

Scurt istoric

Centrul de Medicină Legală este o instituție publică de expertiză judiciară specializată în domeniul medicinei legale.

Activitatea instituției este coordonată, din punct de vedere administrativ, de Ministerul Sănătății.

CML a fost creat la 1 octombrie 1951, denumit inițial Birou de Expertize Medico-Legale (BEML), reorganizat în anul 1996 în Centrul de Medicină Legală.

Realizarea expertizelor medico-legale este asigurată de secții medico-legale teritoriale și republicane, inclusiv secții tanatologice, clinice, pe psihiatrie medico-legală și de laborator (histologie, toxicologie, medico-criminalistic, biologie și investigații molecular-genetice).

CML este baza clinică a USMF „Nicolae Testemițanu”

Statutul juridic de funcționare

CML este persoană juridică cu toate drepturile și obligațiile acordate de legislația în vigoare, dispune de ștampilă cu Stema de Stat, este instituție bugetară și operează financiar prin sistemul trezorerial al Ministerului Finanțelor.

În activitatea sa CML se conduce de Constituția Republicii Moldova, Codul de procedură penală nr.122/2003, Codul penal nr.985/2002, Codul de procedură civilă nr.255/2003, Legea nr. 68/2016 cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar, Legea nr. 411/1995 ocrotirii sănătății, Legea nr. 1402/1997 privind sănătatea mentală, Regulamentul Centrului de Medicină Legală aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 58/2010, normele dreptului internațional și alte acte normative.

Misiune, funcții, atribuții

Misiunea Centrului de Medicină Legală constă în oferirea mijloacelor științifico-practice de probă pentru a contribui la înfăptuirea justiției și îmbunătățirea asistenței medicale în scopul respectării drepturilor omului.

Funcțiile de bază și de suport ale CML sunt:

- Prestarea serviciilor medico-legale,
- Suportul științifico-metodic în domeniul medicinei legale și
- Realizarea managementului organizațional.

Atribuțiile instituției reprezintă:

- Organizarea și realizarea serviciilor medico-legale
- Asigurarea calității serviciilor medico-legale
- Dezvoltarea dialogului cu beneficiarii și instituțiile partenere
- Îmbunătățirea cadrului normativ
- Realizarea cercetărilor științifice în domeniul medicinei legale
- Elaborarea și/sau actualizarea suportului metodic de realizare a serviciilor medico-legale
- Sistematizarea și diseminarea informațiilor privind realizările științifice și inovațiile în domeniul medicinei legale
- Realizarea funcțiilor manageriale: planificare, organizare, control, raportare
- Managementul resurselor umane
- Managementul financiar
- Managementul logistic
- Managementul informațiilor
- Managementul comunicării
- Managementul calității

1. Prestarea serviciilor medico-legale

1.1. Organizarea și realizarea serviciilor medico-legale

Pe parcursul anului 2022 au fost planificate 38390 de expertize, constatări și cercetări medico-legale, reieșind din dinamica anilor anteriori și s-au efectuat 35297, dinamica și structura fiind reflectată în tabelul 1.1.

Tabelul 1.1.

Dinamica volumului de lucru medico-legal în raport cu statele de funcții de experți judiciari

Nr.	Anul	2020	2021	2022
	Funcții de experți judiciari medico-legali	116	116,25	116,25
1.	Examinări persoane/ documente medicale	20436	20464	19470
2.	Examinări cadavre	7881	4836	4424
3.	Expertize în comisie	223	207	228
4.	Investigații histologice	2484	2942	3130
5.	Investigații biologice	1907	1660	1646
6.	Investigații toxicologice	7251	4993	4662
7.	Investigații medico-criminalistice	211	154	192
8.	Expertiza psihiatrică	1220	1456	1545
TOTAL		41613	36712	35297

Raportând volumul de lucru efectuat la numărul de angajați, reieșind din normativele existente la moment, specifice pentru laboratoarele medico-legale, observăm un volum general de lucru de 147% per instituție (tabelul 1.2), în creștere, comparativ cu anul 2021 – 141%. Volumul de lucrări medico-legale, raportat la numărul de funcții, se menține mărit, în limita 130-150%.

Tabelul 1.2.

Volumul de lucru real îndeplinit în 2022
în raport cu normativele statelor de funcții aprobate

nr.	Obiecte de cercetare	Cercetări efectuate	Conform normativelor	Supravolum	Realizat
				Nr.	%
1.	Examinări persoane / documente medicale	19470	18966	+ 504	103%
2.	Examinări cadavre	4424	4169	+ 255	106%
3.	Expertize în comisie	228	240	- 12	95%
4.	Investigații histologice	3130	2100	+ 1030	149%
5.	Investigații biologice	30139	17063	+ 13076	176%

6.	Investigații toxicologice	1398	468	+ 930	298%
7.	Investigații medico-criminalistice	192	188	+ 4	102%
TOTAL					147%

În așa mod, drept rezultat al revizuirii managementului cadavrelor în anul 2021, volumul de lucru a scăzut de la 7881 autopsii la 4836 în 2021 și 4424 în 2022. Volumul de lucru a scăzut din contul cadavrelor subite, ne-medico-legale, însă au crescut volumul de cercetări de laborator, necesitând soluționarea comprehensivă a tuturor întrebărilor ordonatorilor. În tabelul 1.3 observăm o scădere semnificativă a morții neviolente, ce a scăzut sarcina asupra experților (tabelul 1.4) și a permis concentrarea lucrărilor asupra calității rapoartelor de expertiză.

Tabelul 1.3.

Structura necropsiilor realizate în cadrul
CML în anul 2022 comparativ cu anii 2020 și 2021

nr.	Categoría morții	2020		2021		2022	
		Număr necropsii	(%)	Număr necropsii	(%)	Număr necropsii	(%)
1.	Moarte violentă	2096	26,60	2040	42,19	1845	41,70
2.	Moarte neviolentă	5516	69,99	2527	52,25	2293	51,83
3.	Nestabilită	269	3,41	269	5,56	286	6,47
	TOTAL:	7881	100	4836	100	4424	100

În tabelul 1.1. observăm o scădere a adresărilor persoanelor. Volumul de lucru scade în teritoriile în care CML nu are secții medico-legale, prin accesul dificil la serviciile medico-legale, problemă alertată sistematic de organele de drept, care sunt principalii beneficiari ai CML.

În pofida faptului că s-a micșorat numărul de cercetări asupra cadavrului, într-o serie de raioane se menține ridicat volumul de lucru, în special secțiile care deserveșc 2 sau 3 raioane (tabelul 1.4).

Tabelul 1.4.

Volumul examinărilor privind persoanele și cadavrele
realizat în 2022 raportat la normative și timpul efectiv lucrat

Nr	Subdiviziunea și statele funcțiilor de experți	Cercetări cadavre		Cercetări persoane/ doc. medicale		Total reali- zat
		Număr necropsii	Realizat	Număr cerce- tări	Realizat	
		2022	%	2022	%	
1.	Orhei – 1,5	302	252	842	140	196
2.	Cahul – 1,5	143	119	1129	188	153
3.	Cimișlia – 1,5	146	122	840	140	131
4.	Bălți – 3,0	297	124	1611	134	129
5.	Edineț – 4,0	401	150	1147	86	118
6.	Anenii-Noi – 1,0	90	113	417	104	109
7.	Cantemir – 1,5	145	121	563	94	107
8.	Leova – 1,0	31	115	128	96	106
9.	Glodeni – 1,0	55	69	553	138	104
10.	Tanatologie Chișinău 11,0 (10,5)	1599	101	25	1	102
11.	Fălești – 1,5	86	107	380	95	101
12.	Nisporeni – 1,5	105	88	660	110	99
13.	Rezina – 1,5	152	127	430	71	99
14.	Hâncești – 2,0	134	84	812	102	93
15.	Florești – 1,5	77	64	731	122	93
16.	Clinică Chișinău 4,25 (4,0)	-	-	5501	88	92
17.	Râșcani – 1,25	99	99	414	83	91
18.	Strășeni – 1,5	126	105	432	72	89
19.	Călărași – 1,5	79	66	643	107	87
20.	Drochia – 1,25	47	47	638	128	87
21.	Șt.Vodă – 1,5	106	88	509	85	86
22.	Comrat – 1,5	123	103	392	65	84
23.	Soroca – 1,5	67	56	630	105	81
24.	Dondușeni – 1,0	14	70	43	43	57
TOTAL CML:		4836	100,66	20464	99,77	100

Tot din tabelul 1.1. observăm o creștere de la an la an a numărului de expertize psihiatrico-legale anul 2020 – 1220, anul 2021 – 1456 și anul 2022 – 1545, nefiind modificate statele de funcții. De menționat, că solicitările pentru expertiza psihiatrică sunt mult mai mari, expertizii depun eforturi, însă sunt lucrări la maximă tensiune.

Odată cu alinierea Republicii Moldova la o serie de convenții, tratate internaționale în privința respectării drepturilor omului au crescut și cerințele față de lucrările medico-legale. În tabelul 1.5, observăm o serie de lucrării, care au fost dizolvate în volumul general de lucrării, însă dacă se calculează și acest timp, volumul de lucru depășește cu mult 150%.

Totodată, aproape s-au dublat numărul de cercetări la fața locului începând cu anul 2021, așa cum s-a modificat managementul cadavrelor medico-legale (tabelul 1.5.).

Tabelul 1.5.

Alte activități medico-legale (număr de activități)

nr/o	Tipul de activitate	2019	2020	2021	2022
1	Pretinse cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant	458	228	217	231
2	Cazuri discutate la conferințe clinico-anatomice	40	42	27	25
3	Participări la judecată, audieri, etc.	401	286	255	323
4	Cercetări la fața locului	1223	1057	1837	1928

1.2. Asigurarea calității serviciilor medico-legale

În anul 2022 prin diminuarea volumului de lucru din contul scăderii numărului de autopsii nejustificate, s-a pus în continuare accent pe calitatea expertizelor medico-legale.

În așa mod, la nivelul managementului de top (director, vicedirector) s-a elaborat un Plan de efectuare a controalelor programate, dar s-au realizat și controale inopinate, reieșind din plângerile și semnalele parvenite, după cum urmează:

- secțiile tanatologie și clinică din Chișinău au fost monitorizate sistematic, pe tot parcursul anului, evaluându-se peste 280 de rapoarte de expertiză
- trimestrial au fost recenzate rapoartele eliberate de secțiile de laborator ale CML
- secțiile teritoriale au fost controlate în întregime la începutul anului, pe perioada totalizărilor, atât prin solicitarea prezentării rapoartelor de expertiză pentru lunile octombrie-noiembrie, cât și în baza rapoartelor din arhiva electronică a CML, examinându-se peste 700 rapoarte de expertiză a cadavrului, peste 3200 rapoarte de expertiză/constatare a persoanelor și în baza documentelor medicale
- în afară de aceasta, au fost verificate toate secțiile de laborator, secțiile de expertiză psihiatrico-legală, în privința corectitudinii documentării, calității serviciilor prestate.

- toți experții (10 persoane) care au avut cursul de perfecționare tematică pe „Documentația medico-legală” au fost supuși controlului rapoartelor de expertiză (minim 2-3 rapoarte pentru fiecare specialitate deținută de experții incluși la cursurile de educație medicală continuă)
- au fost realizate 8 controale cu deplasări în teritoriu

În anul 2021 au fost obținute Certificat de Acreditare, eliberat de ANSP și Certificat de conformitate ISO 9001:2015, iar în anul 2022 s-a creat un Sistem Integrat de Management, incluzându-se ISO 9001:2015, ISO 17025:2018, 17020:2012. La finele anului 2022 s-a depus dosarul la MOLDAC, pentru acreditarea 17025:2018, urmând o serie de audituri, iar la 16 ianuarie 2023 Secția Toxicologie medico-legală a Centrului de Medicină Legală a obținut Certificatul de Acreditare SM EN ISO/IEC 17025/2018, cu nr. LÎ-136.

La nivelul managementului mijlociu (șefii de secții) se realizează verificări continue ale rapoartelor de expertiză, pentru fiecare subdiviziune în parte.

Pe toată perioada anului 2022 a fost asigurată în 100% cazuri consultarea continuă a experților judiciari pe diferite probleme complexe de cercetare medico-legală, la toate nivelele.

Prin intermediul sistemului de management al calității și prin mecanisme administrative s-a realizat consultarea experților judiciari privind implementarea uniformă și corectă a SIM, prevederilor cadrului normativ în activitatea practică.

Un mecanism de control și ridicare al calității reprezintă și feedbackul beneficiarilor – poliției, procuraturii. Urmare acestui exercițiu s-au constatat diverse neconformități, inclusiv majore, pentru care s-au aplicat sancțiuni administrative.

Anual se sistematizează neconformitățile și se propun tematici pentru perfecționarea nivelului de cunoștințe.

Prin generalizarea problemelor, neajunsurilor, neconformităților în domeniul prestării serviciilor medico-legale au fost elaborate și prezentate propuneri de soluționare și diminuare a lor, cum ar fi:

- stabilirea necesităților de instruire (webinare, cursuri de educație medicală continuă (EMC) și altele)
- tematici propuse pentru EMC
- constatarea necesităților de asigurare a logisticii și infrastructurii pentru efectuarea serviciilor calitative
- propuneri privind actualizarea/modificarea procedurilor operaționale, actelor normative interne și externe

1.3. Dezvoltarea dialogului cu beneficiarii și instituțiile partenere

Pentru îmbunătățirea satisfacției beneficiarilor de serviciile prestate de CML s-au realizat următoarele acțiuni:

- s-au realizat o serie de ședințe comune cu reprezentanți ai Ministerului Muncii și Protecției Sociale, Inspectoratului General al Poliției, Direcției generale de Urmărire Penală
- se propune beneficiarilor evaluarea satisfacției, însă se constată o pasivitate a respondenților
- s-a lucrat la identificarea problemelor și deficiențelor în comunicare cu beneficiarii prin intermediul adresărilor, feedbackurilor din partea beneficiarilor, cu întreprinderea măsurilor de îmbunătățire, după caz
- s-a îmbunătățit comunicarea cu instituțiile partenere, inclusiv instituțiile similare de expertiză judiciară din țară

Colaboratorii CML sunt implicați în formarea inițială în domeniul medicinei legale a beneficiarilor de servicii CML (polițiștilor, juriștilor, judecătorilor și procurorilor) în cadrul căreia au fost revizuite și actualizate programele de formare, dar și au contribuit la realizarea acestora.

Pentru o mai bună comunicare cu ordonatorii expertizelor a fost elaborat un Ghidului de bune practici cu privire la dispunerea expertizelor judiciare, destinat organelor de drept (proiect susținut de PNUD, cu implicarea IRP). Ghidul se difuzează în varianta electronică, în mod gratuit.

S-au petrecut o serie de întâlniri cu beneficiarii (reprezentanții organului de urmărire penală) privind consultarea lor în domeniul prestării serviciilor medico-legale, cu precădere referitor la expertiza cadavrului, persoanei, documentelor medicale, cercetarea la fața locului.

Pe tot parcursul anului colaboratorii implicați au participat la lucrările consiliilor metodic-științifice de specialitate din cadrul USMF „Nicolae Testemițanu”, CNEJ.

1.4. Îmbunătățirea cadrului normativ

Pentru asigurarea unui cadru normativ adecvat privind organizarea și realizarea calitativă a serviciilor medico-legale, CML a participat la revizuirea cadrului normativ existent în domeniul expertizelor judiciare, cu elaborarea propunerilor de îmbunătățire/modificare și prezentarea acestora autorităților publice competente, inclusiv acțiuni de avizare:

- Proiect de lege pentru modificarea unor acte normative (asigurarea drepturilor victimelor în cazul infracțiunilor privind viața sexuală și violența în familie), număr unic 205/MJ/2022

- Proiect HG cu privire la aprobarea Metodologiei și Instrucțiunilor de lucru a echipei comune de intervenție în cazurile de violență sexuală
- Elaborarea proiectelor de modificare a legislației naționale pentru alinierea la prevederile Convenției Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței domestice
- Politicile de prevenire și de combatere a violenței față de femei și a violenței în familie
- Amendamentul CJ-04 nr.92 din 12.05.2022 la proiectul de pentru modificarea art.75 din Legea nr.68/2016 cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar (inițiativă legislativă nr.8 din 19.01.2022)
- Proiectul Hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea Conceptului privind crearea Centrului de Justiție Familială (în continuare - Centrul) al IGP al MAI (în continuare - Conceptul) și Regulamentului de organizare și funcționare a acestuia (în continuare - Regulamentul) (număr unic 699/MAI/2022)
- Amendament la Legea 68/2016, art.22
- Studiu de analiză a practicii asistenței multidisciplinare a copiilor victime a infracțiunilor în Centrul „Amicul”
- Modificarea Regulamentului Centrului de Medicină Legală (HG 58/2010) - proiect
- Modificarea Ordinului 444/2017 (Criteriile de evaluare a performanțelor experților judiciari)
- modificarea Ordinului MJ nr.120/2018 cu privire la aprobarea Regulamentului Comisiei de disciplină a experților judiciari
- Proiect de Hotărâre de Guvern cu privire la Regulamentul de apreciere medico-legală a gravității vătămării integrității corporale sau a sănătății
- Examinarea proiectului de act normativ privind crearea SIA GDEJ
- Analiza cadrului normativ aferent domeniului expertizei judiciare (Grup de lucru – Ordin MJ nr.134, din 15.10.2021)
- Acțiuni participative și de consultanță în evaluarea funcționalității sistemului și domeniilor de expertiză judiciară.

În realizarea Politicilor publice bazate pe evidențe, dovezi, rezultate ale expertizelor medico-legale CML a participat în mai multe grupuri de lucru privind:

- Elaborarea proiectului Programului național de transplant pentru anii 2022-2026 (Grup de lucru – Ordin MSMPS nr.220 din 15.03.2021)
- Strategia națională de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie pe anii 2018-2023 și a Planului de acțiuni pentru anii 2018-2020 privind implementarea acesteia

- Proiectul Consiliului Europei „Consolidarea reformelor din sistemul penitenciar, de probațiune și de îngrijire a sănătății în instituțiile de tip închis din Republica Moldova”
- Strategiei naționale de prevenire și combatere a traficului de ființe umane pentru anii 2018-2023 altele.
- Proiectul EVA – Promovarea egalității de gen în raioanele Cahul și Ungheni, finanțat de Uniunea Europeană și implementat de UN Women în parteneriat cu UNICEF 2020-2023
- „Răspunsul sistemului de sănătate la cazurile de violență sexuală”, UNFPA 2022
- „Răspunsul multidisciplinar la cazurile de violență față de copii”, CNPAC, 2022
- „Investigarea infracțiunilor privind viața sexuală”, OXFAM, LaStrada, 2017-2023

2. Suportul științifico-metodic în domeniul medicinei legale

2.1. Realizarea cercetărilor științifice în domeniul medicinei legale

Suportul științifico-metodic în cadrul CML este realizat în strânsă colaborare cu USMF „Nicolae Testemițanu”

S-au realizat studii de doctorat, CML fiind ca bază clinică, pe teme „Divergențele dintre diagnosticul clinic și medico-legal în traumele mecanice” și „Tortura fizică în Republica Moldova din perspectivă medico-legală”

Au fost elaborate și publicate 20 lucrări științifice. Au fost obținute 8 inovații (lista se anexează).

2.2. Elaborarea și/sau actualizarea suportului metodic de realizare a serviciilor medico-legale

Ca rezultat al generalizării practicilor de efectuare a expertizelor medico-legale au fost identificate mai multe aspecte problematice și pentru perfecționarea practicii în domeniu au fost elaborate și actualizate următoarele proceduri operaționale:

- Examinarea medico-legală a copilului-victimă a violenței fizice și sexuale
- Instrucțiunea privind răspunsul Centrului de Medicină Legală la cazurile de violență în familie, inclusiv ca formă de violență împotriva femeilor
- Protocolul clinic standardizat. Managementul clinic al cazurilor de viol
- Determinarea concentrației de etanol, metanol, propanol – 1, propanol – 2, acetonă în sânge total, urină, soluții apoase prin metoda cromatografică în faza gazoasă cu termostatare
- Prelevarea și transmiterea probelor biologice pentru cercetări de laborator
- Prevenirea contaminării în cadrul Secției Biologie medico-legală (SBML)
- SBML Facilități
- Manipulare (procedură generală)
- 18 proceduri generale conform SM EN ISO/IEC 17025:2018
- Ediția II a Instrucțiunii de lucru IL 7.11

2.3. Sistematizarea și diseminarea informațiilor privind realizările științifice și inovațiile în domeniul medicinei legale

Pentru o bună informare cu privire la activitățile științifice în domeniul medicinei legale a fost gestionat Calendarul de anunțuri privind foruri științifice naționale și internaționale destinate pentru experții judiciari (32 anunțuri).

În anul 2022 CML a organizat singular și în parteneriat conferințe, mese rotunde, simpozioane și alte evenimente științifice, după cum urmează:

- Webinarul republican al serviciului medico-legal din RM „Totalizarea activității Centrului de Medicină Legală în anul 2021 și acțiunile planificate pentru anul 2022”, 30.03.2022.
- Conferința internațională dedicată problemelor științifice în domeniul expertizei judiciare psihiatrice - psihologice și a modului de utilizare în procesul judiciar, 14.04.2022
- Atelierul de instruire „Managementul clinic al cazurilor de viol”, 19-20.05.2022
- Atelierul de instruire „Prezentarea bunelor practici naționale și internaționale de identificare și documentare a cazurilor de violență în familie”, 30.05-02.06
- Atelierul de informare la distanță a personalului medical din cadrul instituțiilor medico-sanitare publice - vizând PCS "Managementul clinic al cazurilor de viol, 16-17.06.2022
- Seminar „Investigarea infracțiunilor privind viața sexuală”, 26.09.2022
- Atelier de instruire ”Procedura națională de examinare medico-legală a copilului victima a violenței fizice și sexuale în cadrul Centrului de tip Bamahus”, 08.11.2022
- Webinarul republican al serviciului medico-legal din RM „Prelevarea probelor biologice pentru cercetări medico-legale de laborator”, 15.12.2022

Informarea eficientă a angajaților CML a asigurat participarea la 28 foruri științifice (conferințe, mese rotunde, simpozioane, ateliere) în țară și peste hotarele ei (lista se anexează).

Din activitățile științifico-practice, inclusiv cu participare fizică, de colaborare cu instituții similare din țară și de peste hotare pot fi enumerate:

- 2 Cercetări interlaboratoare
- 6 participări la cercetări interlaboratoare
- Participare în calitate de membru la organizații/rețele de profil, societăți științifice, care includ instituții similare
- Coordonarea și evaluarea tezelor de licență / master / doctor / doctor habilitat
- Schimb de experiență cu instituții similare peste hotarele țării, inclusiv cu deplasări (Macedonia de Nord, Estonia, România)

Centrul de Medicină Legală deține și gestionează unica bibliotecă din Republica Moldova în domeniul medicinei legale, înregistrând următoarele activități:

- Achiziționarea abonamentelor la reviste științifice
- Crearea bazei de date electronice
- Obținerea titlurilor bibliografice noi (9)
- Marcarea și clasificarea titlurilor bibliografice
- Includerea titlurilor bibliografice în baza de date

3. Realizarea managementului organizațional

3.1. Realizarea funcțiilor manageriale: planificare, organizare, control, raportare

Începând cu anul 2021 au fost incluse o serie de abordări noi și metodice în ce privește managementul organizațional, care au continuat în anul 2022.

A fost dezvoltat planul de activitate a CML, conceput primar în 2021, având la bază indicatorii de produs pentru fiecare din activitățile și acțiunile propuse în anul de gestiune, dar și termenii de realizare, responsabili de activități. Planul de activitate a fost structurat reieșind din cadrul de activități ale CML, domenii, subdomenii, definindu-se obiectivele operaționale, rezultatele așteptate, indicatorii de rezultat.

În baza Planului general de activitate 2022 al instituției au fost repartizate și dezvoltate planurilor de activitate pentru fiecare subdiviziune, urmărindu-se trimestrial realizarea indicatorilor.

Au continuat activitățile de planificare strategică a CML și s-a definitivat „Programul de dezvoltare strategică pentru anii 2023-2025”.

3.2. Managementul resurselor umane

Pentru anul 2022 conform schemei de încadrare au fost aprobate 324,25 funcții, inclusiv 36,75 (11,3%) unități de conducere și 287 (88,7%) unități de execuție. Actualmente, ținând cont că 38,5 (11,9%) din unități continuă să fie „înghețate” prin moratoriul stabilit prin HG 672/2019, pot fi ocupate 285,75 posturi, din care în prezent sunt ocupate doar 269,75 (83,2%) posturi de muncă, inclusiv 15,75 prin cumul extern, ce atestă un deficit al forțelor de muncă (tabelul 3.1.).

Tabelul 3.1.

Resursele umane ale Centrului de Medicină Legală
(finele anului 2022)

Funcții	Scriptic	Pot fi ocupate	Ocupate	Persoane fizice	F	B	Pensionari	
							F	B
Personal medical superior	128,75	116,25	111,25	92	27	65	2	7
Personal medical mediu	73,5	55,5	50,25	39	34	5	13	1
Registratori medicali	21,5	19,5	18,25	15	15	0	1	0
Personal inferior	77	71	68	54	35	19	17	4
Alt personal	23,5	23,5	22	21	9	12	1	1
Total	324,5	285,75	269,75	221	120	101	34	13

Fluctuația de personal a constituit 10,7%, iar raportul de angajați, față de eliberați – 95,7%, iar după cum vedem în tabelul (tabelul 3.2) ce urmează raportul angajați/eliberați al medicilor legiști reprezintă 20% - o situație destul de alarmantă.

Tabelul 3.2

Fluctuația de personal al CML

Funcții	Angajați	Demisionați	Raportul %
Experți judiciari medico-legali	1	5	20
Personal medical mediu	4	4	100
Personal inferior	12	9	133
Alt personal	5	5	100
Total	22	23	95,7

Personalul implicat direct în lucrări medico-legale, excluzând personalul auxiliar/de suport, prin tabelul de mai jos (tabelul 3.3) înregistrează următoarele date după rata ocupării posturilor, dar și structura lor după ierarhie și nivel.

Tabelul 3.3

Structura și rata ocupării funcțiilor în CML

Posturi ocupate	Conform statului de personal	Angajați la moment	Rata ocupării posturilor
Total	300,75	200	66,5%
După ierarhie			
- Funcții de conducere	34,5	33	95,65%
- Funcții de execuție	266,25	166	62,35%
După nivelul funcției			
- Personal de nivel superior (medici-legiști)	128,75	92	71,45%
- Personal medical de nivel mediu (asistenți, laboranți)	73,5	39	53,06%
- Personal de nivel inferior (registratori medicali, infirmieri, autopsieri)	98,5	69	70,05%

Centrul de Medicină Legală se confruntă cu o lipsă considerabilă de medici legiști, specialiști care se pregătesc în decurs de nouă ani de studii universitare și postuniversitare. Așa cum CML este o instituție republicană, cu secții teritoriale în raioanele și municipiile țării, din cauza lipsei medicilor legiști într-o serie de raioane

secțiile teritoriale nu funcționează, cum ar fi: Briceni, Ocnița, Dondușeni, Șoldănești, Sângerei, Ungheni, Telenești, Căușeni, Basarabeasca, Ceadâr-Lunga, Taraclia, Vulcănești, iar în mai multe raioane (Râșcani, Edineț, Drochia, Fălești, Nisporeni, Hâncești) medicii legiști sunt pensionari și este riscul închiderii secțiilor din motivul pensionării, așa cum s-a întâmplat anul 2021 și 2022 cu Secțiile medico-legală Sângerei, Dondușeni.

În așa mod, Centrul de Medicină Legală este în incapacitate de deservire uniformă a populației cu servicii medico-legale, servicii necesare în majoritatea crimelor îndreptate împotriva vieții, sănătății și demnității populației.

Organele de drept (poliția și procuratura din Telenești, Cahul, Căușeni, Ungheni, UTAG și altele) au alertat de mai multe ori această problemă, dar și faptul că din cauza lipsei medicului legist în teritoriu devin imposibile examinarea mai multor crime, prin lipsa medicului legist la fața locului, refuzul sau imposibilitatea victimelor diferitor forme de violență de a se deplasa pentru examinare medico-legală în secțiile medico-legale învecinate, în special păturile vulnerabile ale populației.

Situația s-a creat în primul rând din cauza diferențierii în sens negativ a salariilor medicilor legiști și lucrătorilor medicali ai CML, față de alte specialități medicale. Sistemul bugetar de salarizare a medicilor-legiști, prin imperfecțiunile sale, determină salarii mai mici ale angajaților CML, iar instituția devine necompetitivă pe piața muncii din domeniul medical. Spre exemplu, în ultimii ani, specialitatea medicina legală est puțin solicitată la admiterea în rezidențiat, iar o serie de rezidenți admiși părăsesc specialitatea sau sunt exmatriculați pentru nereușite, așa cum domeniul este destul de complex.

Această problemă a fost ridicată de nenumărate ori față de autoritățile publice centrale, problemă care a fost rezolvată parțial și neeficient.

Centrul de medicină legală a depus eforturi privind orientarea profesională și a organizat mai multe activități de vizibilitate instituțională, de promovare a imaginii CML și a specialității de medic legist:

- Lecție deschisă online cu ocazia zilei profesionale a expertului judiciar în anul 2021, dovedindu-se a fi ineficientă
- Prezentare și promovare a serviciului de medicină legală pe social-media
- Promovare TV a medicinei legale
- Promovarea CML prin activism social

3.3. Managementul financiar

Bugetul anului 2022 a fost planificat reieșind din analiza executării bugetului în ultimii 2-3 ani și estimarea resurselor necesare pentru anii următori.

În anul 2022 bugetul Centrului de Medicină Legală a fost aprobat cu – 55 683,6 mii lei, după rectificatul bugetului de stat el a fost majorat cu 6 779,2 mii lei, fiind precizat în mărime de – 62 462,8 mii lei.

De menționat, că în Proiectul de buget înaintat de CML s-a luat în calcul sporul cu caracter specific în mărime de 60% pentru toți lucrătorii medicali ai instituției, inclusiv medicii legiști, conform Legii 270/2018, constituind 47 050,8 mii lei, inclusiv contribuțiile sociale, însă a fost aprobat un buget de 41 270,78 mii lei, așa cum există confuzii legislative la moment, creând un deficit în conturile de retribuire a muncii în valoare de 5 780,02 mii lei.

CML a solicitat de nenumărate ori majorarea alocațiilor la acest capitol (retribuirea muncii), însă s-au oferit rectificări fragmentat și insuficient, menținând instituția în deficit de buget pe tot parcursul anului, din care cauză nu a fost posibilă motivarea financiară a angajaților, conform legislației în vigoare, din eventualele economii acumulate.

Cu atât mai mult, din același motiv, instituția nu a reușit să-și onoreze obligațiunile de retribuire a muncii, în volumul prevăzut de legislație (sporul cu caracter specific pentru luna noiembrie 2022).

Bugetul instituției în anul de referință a fost valorificat în proporție de 95,6% și respectiv bugetul executat a constituit – **59 503 977,20 lei**, care examinat prin prisma surselor de venit se constată (figura 3.1):

- finanțare de la bugetul de stat – 32727,5 mii lei (cod Eco 149800);
- venituri de la prestarea serviciilor cu plată și locațiune - 26969,5 mii lei, dintre care:
  - o Cod Eco 142310 „Încasări de la prestarea serviciilor cu plată” - 26791,6 mii lei;
  - o Cod Eco 142320 „Plata pentru locațiunea bunurilor patrimoniului public” - 177,9 mii lei.

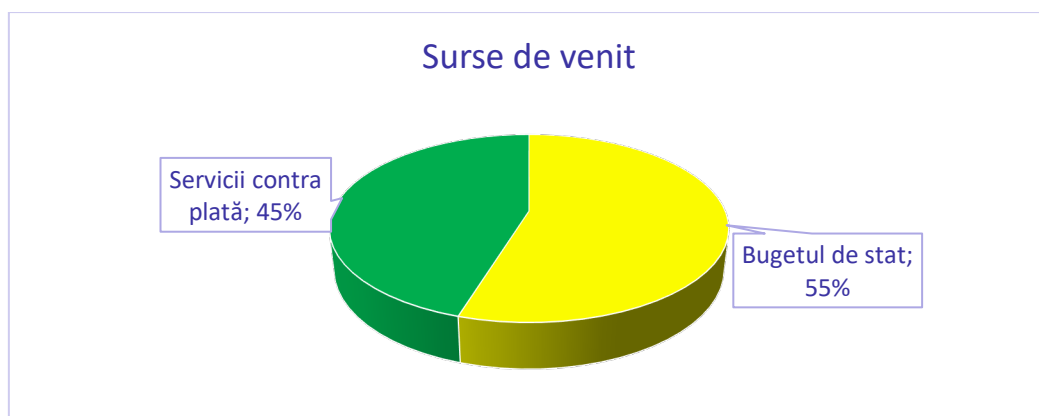

Figura 3.1. Ponderea surselor de venit ale CML

În anul 2022, planul precizat la veniturile din prestarea serviciilor cu plată și comodat a fost de 23832,0 mii lei, executate venituri din prestarea serviciilor cu plată –

26969,5 mii lei, de unde rezultă executarea planului anual, la prestarea serviciilor cu plată, **în mărime de – 113,17%** .

Pe perioada raportată, s-au înregistrat și Venituri efective cu titlu gratuit, din donații și alte venituri. în valoare sumară de **1 074 535,0 lei**, după cum urmează:

- Set de mobilă – 1000,0 lei – persoană fizică
- Reactive de diagnosticare – 225 063,88 lei – PNUD Moldova, proiect „A2J”
- Literatură de specialitate – 103 755,32 lei – PNUD Moldova, proiect „A2J”
- Kit-uri și reagenți pentru genetică – 731 663 lei – PNUD Moldova, proiect „A2J”
- Centrul National de Transfuzie a sângelui – 5 495,5 mii lei (ser standard ABO)
- ANSP – 4597,0 mii lei (certificate medicale constatatoare ale decesului)
- Venituri din realizarea metalului uzat, maculaturii, casărilor – 1780,3 mii lei
- Cadouri protocolare – 1180,0

Bugetul executat în anul 2022 a constituit 59 641,5 mii lei și reprezintă structura prezentată în tabelul 3.4, iar evoluția comparativă cu anul 2021 - tabelul 3.5.

Tabelul 3.4.

Structura bugetului executat în anul 2022

Indicatori	Clasificația economică	Executat (mii lei)	Proporția din totalul cheltuielilor în anul 2022
Retribuirea muncii angajaților	211	36 471,2	61,15
Contribuții și prime de asigurări obligatorii	212	10 577,1	17,74
Bunuri și servicii	220	7 105,6	11,91
Prestații sociale	270	745,2	1,25
Alte cheltuieli	280	5,0	0,01
Procurări de active nefinanciare	300	4 737,4	7,94
Total	x	59 641,5	100%

După cum observăm, mijloacele financiare alocate în anul 2022 Centrului de Medicina au fost destinate preponderent retribuirii muncii, constituind în valoare sumară 47048,3 mii lei sau 78,89% din structura cheltuielilor.

În acest mod se conturează importanța resurselor umane în desfășurarea proceselor instituționale.

Tabelul 3.5.

Evoluția cheltuielilor CML în perioada 2021-2022

Denumirea cheltuielilor	K6	anul 2021		anul 2022	
		Mii lei	%	Mii lei	%
Retribuirea muncii angajaților	211	32 130,6	61,6	36 471,2	61,15
Contribuții și prime de asigurări obligatorii	212	9 289,2	17,8	10 577,1	17,74
Bunuri și servicii	220	3 598,6	6,9	7 105,6	11,91
Prestații sociale	270	253	0,5	745,2	1,25
Alte cheltuieli	280	-	-	5,0	0,01
Procurări de active nefinanciare	300	6 875,3	13,2	4 737,4	7,94
Total	x	52146,7	100	59 641,5	100

În anul 2022 comparativ cu anul 2021 ponderea cheltuielilor salariale în structura totală a cheltuielilor s-a menținut în jur de $\approx 79\%$, dar s-a înregistrat o creștere a ponderii cheltuielilor la procurările de bunuri și servicii cu 5% (în 2022 au fost contractate servicii de reparații curente a secției Psihiatrie medico-legală, Chișinău, în valoare de 2 450 072,08 lei).

La fel în anul 2022 avem o creștere a ponderii prestațiilor sociale cu $0,75\%$, comparativ cu perioada similară a anului 2021 (în anul 2022 în cadrul modificării Legii bugetului de stat pentru anul 2022, a fost completat art. 10¹ care prevedea acordarea plății unice cu caracter excepțional în mărime de 3000 lei, pentru susținerea unor angajați al căror loc de muncă de bază este în cadrul instituției bugetare, remunerați conform Legii nr.270/2018, ale căror salarii medii pentru ultimele 3 luni este mai mic de 15000 lei).

În anul 2022 se evidențiază o diminuare a ponderii cheltuielilor la procurarea activelor nefinanciare cu $\approx 5,3\%$ în structura totală a cheltuielilor CML, comparativ cu anul 2021 (în anul 2022, sumele alocate pentru finisarea reparației capitale a clădirii CML, precum și mijloacele financiare planificate pentru achiziționarea consumabilelor de laborator, au fost executate parțial, din motive obiective).

Dacă revenim la executarea bugetului observăm, că în anul 2022, neexecutarea alocațiilor bugetare au constituit **4,4%** sau **2765,8 mii lei** din următoarele motive:

- Cod Eco. nivel k6 (222110 – Energie electrică): soldul alocațiilor neexecutate – 27,5 mii lei, format conform următoarelor circumstanțe: *Pentru anul 2022 au fost planificate lucrări de reconstrucție a fațadei, iar la întocmirea bugetului, la articolul dat a fost indicată suma cu rezervă pentru cheltuielile suplimentare ce ar fi putut*

apărea. Însă lucrările nu au fost executate în totalitate, ce a dus la neexecutarea sumei la articolul dat.

- Cod Eco. nivel k6 (222210 – Servicii informaționale): soldul alocațiilor neexecutate – 29,7 mii lei, destinat procurării semnăturilor digitale, a achiziționării serviciilor de internet. În anul 2022, a fost luată decizia de a înlocui serviciile de internet procurate anterior cu procurare a unui set promo de televiziune digitală pentru asigurarea accesului la informație și știri deținuților din Secția psihiatrie medico-legală pe adresa mun. Chișinău, str. Costiujeni, pentru o bună folosire a banului public. Această opțiune este mai economă și de lungă durată.
- Cod Eco. nivel k6 (222220 – Servicii de telecomunicații): soldul alocațiilor neexecutate – 16,5 mii lei, destinat procurării serviciilor de telefonie. În anul 2022, a fost luată decizia de a revizui conexiunile existente de telefonie fixă și mobilă pentru o bună folosire a banului public. Astfel, au fost sistate mai multe abonamente, fapt ce a dus la formarea economiilor.
- Cod Eco. nivel k6 (222500 – Servicii de reparații curente): soldul alocațiilor neexecutate – 843,44 mii lei, se datorează în mare parte economiilor formate în urma Licităției Publice nr. ocds-b3wdp1-MD-1660990405141 din 02.09.2022 (repetat) privind achiziționarea serviciilor de reparație curentă în secția Psihiatrie medico-legală Chișinău (Staționar) și Achiziției cu costuri mici nr. ocds-b3wdp1-MD-1666611307598 din 24.10.2022 privind achiziționarea serviciilor de reparație curentă a camerei frigorifice.
- Cod Eco. nivel k6 (222600 – Formare profesională): soldul alocațiilor neexecutate - 17,1 mii lei, format datorită participării membrilor grupului de lucru pentru achiziții la CML la o serie de cursuri cu titlu gratuit, oferite de către Agenția Achiziții Publice specialiștilor în domeniu.
- Cod Eco. nivel k6 (222710 – Deplasări de serviciu în interiorul țării): soldul alocațiilor neexecutate – 19,5 mii lei, din cauza faptului că s-a optat pentru limitarea deplasărilor în măsura posibilităților, în legătură cu cazurile de infecție cu COVID-19.
- Cod Eco. nivel k6 (222810- Servicii medicale) : soldul neexecutat de 113,3 mii lei, se datorează scăderii numărului de persoane arestate și nearestate ce necesită expertiză psihiatrico-legală și neexecutării în întregime a contractului nr. 11-SR din 18.01.2022 cu privire la achiziționarea serviciilor spitalicești și conexe.
- Cod Eco. nivel k6 (222940 – Servicii de paza): soldul alocațiilor neexecutate - 26,4 mii lei, se datorează faptului că în. proiectului Bugetului pentru anul 2022 și estimările pentru anii 2023-2024 a fost planificată suma de 880,0 mii lei, iar oferta prezentată de operatorul economic a constituit 851,1 mii lei, iar ulterioarele modificări au fost neînsemnate.
- Cod Eco. nivel k6 (222990 – Servicii neatribuite altor alineate): soldul neexecutat de – 46,1 mii lei, conform următoarelor circumstanțe: *Conform Planului de Achiziții Publice pentru anul 2022, urma a fi achiziționate servicii de audit, însă acestea au fost considerate neoportune, atâta timp cât nu a fost finalizată acțiunea de integrare a*

Sistemelor de Management al Calității ISO 9001, 17025, 17020, fiind un sistem anevoios, necesitând implicare a resurselor umane.

- Cod Eco. nivel k6 (273500 – Indemnizații pentru incapacitate temporara de munca): soldul neexecutat de – 24,7 mii lei, datorită numărului mai mic de cazuri de acordare a concediilor medicale achitate de angajator.
- Cod Eco. nivel k6 (311120- Reparații capitale ale clădirilor): soldul alocațiilor neexecutate - 601,3 mii lei, format conform următoarelor circumstanțe: *La data de 23.02.2022 a fost înaintată către Ministerul Sănătății solicitarea de modificare a alocațiilor bugetare alocate, cu scopul majorării contractului de antrepriză nr. 80 din 15.12.2020 privind lucrările de reconstrucție a fațadei clădirii, urmare a ajustării valorii contractului conform prevederilor HG nr. 1129/2018 cu privire la aprobarea Regulamentului privind ajustarea periodică a valorii contractelor de achiziții publice cu executare continuă, încheiate pe un termen mai mare de un an, cât și înregistrarea la trezorerie a contractului de antrepriză cu valoarea lucrărilor ce urmează a fi efectuate în anul 2022 (nr. 202201E02027 din 23.02.2022, nr. 202201E03721 din 08.04.2022 – ieșire CML). Contractul de antrepriză menționat a fost înregistrat ca multianual, iar pentru anul 2021 a fost înregistrată la trezorerie suma de 3 517 855,88 lei. Însă, la data de 28 octombrie 2021, operatorul economic ne-a adus la cunoștință că din cauza creșterii semnificative a prețurilor la materialele de construcții în cuantum de 19,56% pentru luna septembrie 2021 în raport cu luna decembrie 2020, este în incapacitate financiară să execute în totalitate volumele lucrărilor pentru anul 2021. Astfel, au fost executate lucrări în sumă de 1 191 156,53 lei. În Proiectului Bugetului pentru anul 2022 și estimările pentru anii 2023-2024, prezentat Ministerului Sănătății la data de 13.09.2021 (înainte de primirea înștiințării de la operatorul economic), la cod ECO 311120 "Reparații capitale ale clădirilor" a fost planificată suma de 2 300 000,00 lei, inclusiv pentru contractarea serviciilor de supraveghere tehnică și a serviciilor de responsabil tehnic. În aceste circumstanțe, suma planificată anterior a fost insuficientă și devenit necesar de a majora suma la cod ECO 311120 cu 2 630 000,00 lei de la cod ECO 222500 la cod ECO 311120, pentru a finaliza lucrările de reconstrucție a fațadei. La data de 08.06.2022 a fost expediată către Ministerul Sănătății scrisoarea nr. 202201E06013, prin care am informat că a fost luată decizia de a înregistra contractul de antrepriză nr. 80 din 15.12.2020 privind lucrările de reconstrucție a fațadei clădirii în limita bugetului aprobat pentru anul 2022, luând în considerație faptul că era deja ultima lună a trimestrului II și nu au fost acceptate modificările alocațiilor solicitate. Astfel, a fost înaintată către Trezoreria Regională Chișinău Buget de Stat solicitarea de înregistrare a contractelor multianuale nr. 80 din 12.12.2020, nr. 40 din 11.03.2021 și nr.41 din 11.03.2021 cu prezentarea Planului calendaristic pentru 3 ani (nr. 202201E05766 din 02.06.2022). Ulterior, după mai multe discuții telefonice cu angajații Secției de deservire a autorităților/instituțiilor bugetare nr. 2 din cadrul Ministerului Finanțelor, ni s-a comunicat că în conformitate cu pct. 3, art. 66 din Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr. 181 din 25.07.2014, "Se*

permite asumarea angajamentelor multianuale pe o perioadă de până la trei ani pentru obiectele de investiții capitale, în limitele cheltuielilor prognozate în acest scop pe anii respectivi. Valoarea angajamentelor multianuale se ajustează anual în corespundere cu alocațiile bugetare aprobate în acest scop pe anul bugetar respectiv". Astfel, din neatenția MF contractele menționate supra, au fost înregistrate ca multianuale fiind clasificate ca investiții capitale, pe când banii alocați au fost la cod ECO 311120 "Reparații capitale", iar angajații trezoreriei au fost nevoiți să întocmească note explicative în adresa conducerii Ministerului Finanțelor cu privire la situația dată. Ne-a fost recomandat să reziliem contractul existent și să inițiem procedura de Negociere fără publicare, ținând cont că termenele de aplicare a procedurilor de licitație deschisă sau negociere cu publicarea prealabilă a unui anunț de participare nu pot fi respectate, inclusiv din motive de maximă urgență (pentru evitarea deteriorării fundației clădirii urmare a sezonului rece), și a faptului că este posibilă întrunirea condițiilor pct. 3 din HG 599/2020 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la achizițiile publice folosind procedura de negociere. Suma estimativă fără TVA pentru lucrările de reconstrucție preconizate pentru anul 2022 a fost de 1 817,9 mii lei, iar oferta finală primită de la operatorul economic a fost de 1 229,9 mii lei, de unde și rezultă suma alocațiilor neexecutate.

- Cod Eco. nivel k6 (314110 – Procurarea mașinilor și utilajelor): soldul neexecutat de – 27,8 mii lei, format în mare parte ca urmare a reducerii de preț oferite de operatorul economic de la care a fost achiziționat agregatul frigorific pentru camera frigorifică din cadrul Secției Toxicologie medico-legală.
- Cod Eco. nivel k6 (331110 – Procurarea combustibilului): soldul neexecutat de – 14,4 mii lei, conform următoarelor circumstanțe: *Conform Planului de Achiziții Publice pentru anul 2022, urma a fi achiziționat combustibil în sumă de 25,0 mii lei. Însă, la începutul anului 2022, brusc a început a crește semnificativ prețul motorinei, iar pentru a procura cantitatea de combustibil planificată am solicitat modificarea alocațiilor bugetare la cod ECO 331110 cu 20,0 mii lei, luând în considerație probabilitatea continuării creșterii prețurilor la combustibili din cauza instabilității pe piața carburanților. Datorită faptului că pe parcurs prețul motorinei s-a stabilizat, nu a fost necesară majorarea contractului de achiziționare a acesteia.*
- Cod Eco. nivel k6 (334110-Procurarea medicamentelor și materialelor sanitare): soldul alocațiilor neexecutate - 899,7 mii lei, se datorează economiilor formate urmare a publicării procedurilor de Licitație publică, Cererea Ofertei de Preț și Achizițiilor cu costuri mici, unde sumele estimative planificate s-au dovedit a fi mai mari decât ofertele financiare propuse: *urmare a procedurii COP nr. ocds-b3wdp1-MD-1641985743433 din 12.01.2022 s-a format economie de 50,0 mii lei; urmare a procedurii COP nr. ocds-b3wdp1-MD-1644312645994 din 08.02.2022 s-a format economie de 56,2 mii lei; urmare a procedurii COP nr. ocds-b3wdp1-MD-1648133445390 din 24.03.2022 și a procedurii repetate COP nr. ocds-b3wdp1-MD-1651844349357 din 06.05.2022 s-a format economie de 88,3 mii lei, ș.a; Totodată, din*

cauza situației geopolitice în anul 2022, mai mulți operatori economici ne-au comunicat despre problemele ce țin de logistică și imposibilitatea livrării bunurilor, astfel încât au fost reziliate 2 contracte în sumă totală de 137,2 mii lei. Din același motiv a rămas neexecutată pe contractul nr. 38 din 25.03.2022 suma de 21,6 mii lei și pe contractul nr. 67 din 08.08.2022 suma de 10,3 mii lei. De asemenea CML s-a adresat către Centrul pentru achiziții publice centralizate în sănătate cu solicitarea de a micșora contractul nr. 2259 LP 22/0465819 din 07.04.2022 cu 6,6 mii lei, urmare a micșorării cazurilor de infecție cu COVID-19 și a diminuării cantității de măști medicale eliberate angajaților.

- Cod Eco. nivel k6 (336110 – Procurarea materialelor de uz gospodăresc și rechizitelor de birou): soldul neexecutat de – 68,7 mii lei, conform următoarelor circumstanțe: În cadrul achiziției mărfurilor de uz gospodăresc și a hârtiei au fost formate economii ca urmare a licitației. Totodată, conform Planului de Achiziții Publice pentru anul 2022, urmau a fi achiziționate rechizite de birou în sumă de 70,0 mii lei. Însă, conform necesităților efective, a fost publicată procedura de Achiziție de Mică Valoare în sumă de 56,0 mii lei. Urmare a licitației, suma totală a ofertelor primite a constituit 32,9 mii lei, de unde și s-a format o economie considerabilă la procurarea rechizitelor de birou.

3.4. Managementul logistic și al infrastructurii

Managementul logistic și al infrastructurii a avut drept obiectiv operațional îmbunătățirea managementului logistic și al infrastructurii, optând pentru necesități instituționale asigurate cu mijloace tehnice, echipament și consumabile; servicii medico-legale prestate fără întreruperi din cauza aspectelor logistice și personal satisfăcut de mediul fizic la locul de muncă.

Pentru obținerea rezultatelor propuse au fost înregistrați următorii indicatori:

- executarea achizițiilor conform procedurilor operaționale privind organizarea achizițiilor publice, dar și în conformitate cu legislația în vigoare
- executarea achizițiilor, conform planului de achiziții pentru anul 2022 (<http://medicina-legala.md/ro/achizitii/>)
- analiza Notelor de solicitare privind asigurarea cu mijloace tehnice a subdiviziunilor, cu infrastructura necesară și includerea lor în proiectul planului de achiziții în propunerile de buget
- ajustarea și aprobarea planului de achiziții pentru anul 2023, conform devizului de cheltuieli aprobat, publicat pe pagina Web a instituției (<http://medicina-legala.md/ro/achizitii/>)

Planului de achiziții pentru 2022 realizat 100%, din totalul de 46 achiziții publice realizate total:

- 41 achiziții de mică valoare
- 3 achiziții prin cererea ofertelor de preț

- 2 achiziții prin negocieri fără publicare

Din totalul de achiziții nu s-au înregistrat sau identificat neconformități. Au fost întocmite și prezentate Rapoarte privind monitorizarea și realizarea Planului de achiziții.

3.5. Managementul informațiilor

Centrul de Medicină Legală este o instituție cu acoperire republicană, ceea ce creează dificultăți de control al informațiilor, în special cele ce țin de activitatea expertală. În așa mod, în colaborare cu PNUD în cadrul proiectului „A2J” CML a participat în procesul de proiectare și analiză a conceptului tehnic a sistemului informațional privind gestionarea dosarelor de expertiză judiciară (SIA GDEJ).

Era preconizată lansarea SIA GDEJ la sfârșitul 2022, însă din cauza tergiversării aprobării conceptului la nivel de administrație publică centrală, lansarea urmează a fi în anul 2023, în cadrul unui nou proiect „A2J II”, care a fost propus pentru acceptare aceluiași finanțator „A2J”.

3.6. Managementul comunicării

Managementul comunicării fiind o activitate inovativă, continuă să aducă roade și consolidare instituțională. În anul 2022 s-au întreprins măsuri de îmbunătățire a comunicării interne și externe în cadrul CML.

Astfel, toate ședințele săptămânale se petrec doar online, ce atestă o îmbunătățire a time-managementului. Tot online se desfășoară o serie de activități republicane, care pe lângă eficiența timpului are și o eficiență financiară, care reduce din cheltuielile de deplasare pentru CML.

A fost menținut registrul electronic al petițiilor, iar în cazurile mai dificile, s-au creat dosare administrative, care au permis examinarea profundă a petițiilor.

În anul 2022 din totalitate înregistrărilor 19 adresări au fost înregistrate drept petiții 19 cazuri, mai puțin de jumătate în comparație cu anul 2021 (50 cazuri), ce demonstrează o eficiență pozitivă a instituției. Din numărul total de petiții 5 (26%) au fost întemeiate, iar drept urmare a examinării lor au fost aplicate sancțiuni administrative pentru angajații vizați.

Centrul de Medicină Legală a fost deschis pe toată perioada anului pentru asigurarea audierii cetățenilor, însă nu a fost solicitată nici o audiere, din cauza specificului activității CML. În majoritatea cazurilor, cetățenii au nevoie de audiență neamânată, la momentul adresării, dorind să soluționeze probleme de expertiză medico-legală, din care cauză administrația CML a avut mai multe audiențe neînregistrate, la solicitare verbală, adică – audieri neprogramate a cazurilor de urgență, în măsura disponibilității.

Pe segmentul comunicării în anul 2022 am avut suport din partea PNUD Moldova și consultanților, care au contribuit la întocmirea planului în domeniul comunicării, a procedurilor operaționale și ante documente în managementul comunicării.

Transparența instituțională a CML a fost menținută prin publicarea tuturor informațiilor de interes public pe pagina WEB a instituției.

A fost monitorizată presa (massmedia) privind reflectarea activității CML, înregistrându-se o apariție cu conotație negativă, când o persoană fizică a făcut un apel fals, din motive necunoscute. Persoana a fost identificată de poliție și i s-a aplicat amendă (din informația oferită de poliție)

3.7. Managementul calității

În anul 2022 au continuat activitățile de consolidare a sistemelor de management al calității. Astfel, în 2022, din cauza implementării mai multor sisteme de management al calității a fost creat un Sistem Integrat de Management al Calității, urmând elaborare și revizuire a Planului de creare și dezvoltare a SIM, menținerea și dezvoltarea Sistemului de management al calității în CML conform standardelor ISO 9001:2015, dar și 17025:2018, cu obținerea certificatelor de conformitate și acreditare.

Sistemul de management al calității este unul mai puțin cunoscut și implementat în domeniul public, fapt care creează dificultăți de dezvoltarea lui, sub mai multe aspecte, principalele fiind cel financiar și al resurselor umane.

Aspectul financiar a fost posibil de depășit cu suportul PNUD și proiectului „A2J”, inclusiv activități de instruire a personalului.

Rezumând rezultatele obținute pe domeniul Managementului calității pot fi enumerate următoarele:

- elaborată Lista auditorilor interni
- menținut Certificatul de conformitate a sistemului de management al calității SM SR EN ISO 9001:2015, eliberat de Organismul de certificare a sistemelor de management cu nr. SIMCERT – 048C, din 28.12.2021 (figura 3.2)
- obținut Certificatul de acreditare SM EN ISO/IEC 17025:2018 (figura 3.3)
- menținerea Nomenclatoarelor documentelor externe (NDE 7.5) și interne (NDI 7.5)
- difuzarea documentației ISO pe platformă electronică a informațiilor documentate ale sistemului de management al calității și instruirea/familiarizarea permanentă a personalului CML privind aplicarea SMC în practica de lucru
  - o 16 proceduri al SMC aprobate și plasate pe platforma electronică;
  - o 18 PG aprobate în secția Toxicologie medico-legală
  - o 4 PG aprobate în secția Biologie medico-legală
- realizarea testelor internaționale de competență (Proficiency Testing)

- dezvoltarea ISO 17025 pentru secția Biologie medico-legală și laboratorul genetic
- au fost instruite persoane în domeniul Sistemului de Management al Calității:
  - 9 persoane instruite în ISO 9001: 2015
  - 12 persoane instruite în ISO 17025:2018
  - 5 persoane instruite în ISO 17020
- acțiuni de tratare a riscurilor și oportunităților
- auditarea internă și externă ISO
- efectuat Control Intern Managerial, raportul prezentat MSMPs la 01.02.2022

Figura 3.2. Certificatul de conformitate ISO 9001:2015

Figura 3.3. Certificatul de acreditare SM EN ISO/IEC 17025:2018

Concluzii

1. În anul 2022 au fost realizate 35297 de expertize, constatări și cercetări medico-legale, iar raportând numărul de examinări la normativele existente, observăm o depășire cu 47% a volumului de lucru îndeplinit, general, per instituție.
2. Se atestă o scădere a numărului de cadavre cercetate, urmare a intervențiilor privind managementul cadavrului, dar este o creștere a cercetărilor de laborator, reieșind din complexitatea cazurilor.
3. În pofida diminuării fluxului de moarte non-violentă, unele secții teritoriale (Orhei, Cahul, Cimișlia, Bălți, Edineț) înregistrează în continuare un volum de lucru de peste 115-150%, cu precădere în teritoriile în care sunt mai multe raioane spre deservire.
4. A crescut numărul de activități procesuale (participări la judecată, cercetări la fașa locului)
5. Se constată o creștere a ponderii morții violente de la 26,6% în anul 2020 la 42,19% în anul 2021 și 41,7% în anul 2022, din contul scăderii numărului de cazuri de moarte non-violentă, ce reprezintă un indicator pozitiv.
6. Activitatea CML a fost asigurată de 284,75 funcții, acoperite – 269,75 de 221 persoane fizice (77,3%), o bună parte fiind angajați prin cumul până la 1,5 salarii, fiindcă CML se confruntă cu o criză a resurselor umane, iar angajații fiind nevoiți să accente astfel de condiții. În anul 2022 raportul dintre medicii legiști angajați și eliberați a constituit 20%.
7. Se constată o creștere a calității serviciilor medico-legale, diminuându-se volumul de lucru și sarcina asupra experților cu activitate tanatologică. În majoritatea teritoriilor s-au obținut termeni rezonabili de finisare a expertizelor (30 zile).
8. S-au realizat audituri pe intern dar și prin feedback-uri de la beneficiari a calității rapoartelor de expertiză, unde se mai constată neconformități, determinate de calitatea resurselor umane, de gradul de moralitate, de volumul mare de lucru.
9. În 2022 CML a dus o politică de promovare instituțională destul de activă, prin comunicare cu mass-media, vizibilitate pe social-media, TV și altele.
10. CML a dezvoltat și menținut un dialog constructiv cu beneficiarii și instituțiile partenere.
11. În 2022 CML s-a angajat în mai multe activități de îmbunătățire și dezvoltare instituțională cu suportul PNUD, IRP, CDF, Invento și alții, prin intermediul proiectului „A2J”.
12. Instituția noastră a fost angajată în mai multe exerciții de revizuire a cadrului normativ, ce vizează activitatea domeniului de medicină legală, dar și de realizarea a politicilor publice.
13. Suportul științifico-metodic a fost realizat prin publicarea lucrărilor științifice, inovațiilor (28), organizarea a 8 evenimente științifice, participarea la 28 foruri științifice, participarea la elaborarea procedurilor operaționale, schimb activ de experiență cu Macedonia de Nord, Estonia, s-a asigurat suportul metodic,

- sistematizarea și diseminarea informațiilor științifico-metodice, activități de formare continuă și altele.
- 14.CML a reușit în anul 2022 o continuitate metodică în ce privește managementul organizațional, inclusiv instruire în domeniul managementului ale managerilor de top și mijlocii.
  - 15.În 2022 Centrul de Medicină Legală a elaborat un Program de dezvoltare strategică 2023-2025, conform cerințelor și metodicelor moderne, fiind o premieră.
  16. În anul 2022 bugetul precizat al CML a constituit 62 462,8 mii lei, care a fost executate în proporție de 95,6%. Bugetul neexecutat (4,4%) a fost din contul economiilor obținute din achiziții, management economic, dar și prin neexecutarea unor lucrări/servicii contractate, chiar dacă planul de achiziții a fost realizat 100%.
  - 17.Planul precizat de prestare a serviciilor cu plată a fost realizat în proporție de 113,17% (26969,5 mii lei)
  - 18.CML a beneficiat în anul 2022 de Venituri efective cu titlu gratuit și din donații în valoare sumară de 1 074 535,0 lei.
  - 19.78,89% din cheltuielile instituției au fost destinate retribuirii muncii, inclusiv taxele aferente.
  - 20.În 2022 CML a dezvoltat managementul comunicării interne și externe, inclusiv prin instruire tematice.
  - 21.În anul 2021 CML în premieră a obținut Certificat de conformitate ISO 9001:2015, iar în anul 2022 a definitivat ISO 17025, obținând în ianuarie 2022 Certificatul de acreditare SM EN ISO/IEC 17025:2018.
  - 22.Au fost realizate audituri de menținere a Sistemelor de Management.

Obiective 2023

Obiectivul principal pentru anul 2023 continuă a fi îmbunătățirea calității serviciilor medico-legale, termenilor de efectuare a expertizelor și asigurarea expertizelor medico-legale cu cadru normativ și suport științifico-metodic în domeniu ce ar garanta expertize medico-legale pertinente.

Îmbunătățirea dialogului cu beneficiarii și instituțiile partenere, ce va asigura o colaborare durabilă cu beneficiarii și instituțiile partenere, dar și beneficiari satisfăcuți de serviciile medico-legale oferite de CML

Cu suportul autorităților centrale se vor propune soluții de rezolvare a crizei resurselor umane în CML. Resursele umane reprezintă fondul de bază al expertizelor judiciare și formarea inițială, continuă a expertizelor judiciare, dezvoltarea profesională a lor și a personalului conex trebuie să reprezinte un obiectiv principal al fiecărei instituții de expertiză. Doar prin expertize medico-legale se siguripsește înfăptuirea justiției în cazurile de violare a vieții, sănătății și demnității persoanei.

O altă necesitate de dezvoltare a CML este direcționată spre perfecționarea cadrului normativ în domeniu, care la moment are mai multe imperfecțiuni.

Dezvoltarea continuă a suportului științifico-metodic, care ar asigura calitatea, veridicitatea, credibilitatea și recunoașterea rezultatelor expertizelor medico-legale.

Asigurarea uniformității și calității expertizelor prin îmbunătățirea proceselor operaționale de realizare a expertizelor medico-legale, punând la dispoziția executorilor de expertize proceduri operaționale, ghiduri, instrucțiuni, regulamente, standarde și altele.

Sporirea performanței și imaginii instituționale printr-un sistem de management organizațional – sistem care urmează a fi fortificat, bazat pe principii teoretice, științifico-practice și metodice.

Ascensiunea dinamismului planificării și utilizării resurselor financiare, cu o bună funcționare a instituției și utilizarea efectivă și eficientă a banilor publici.

Asigurarea necesităților instituționale cu mijloace tehnice, echipament, consumabile, ce fa oferi o garanție de prestare a serviciilor medico-legale fără întreruperi.

Îmbunătățirea proceselor de comunicare internă și externă a CML.

Dezvoltarea și implementarea SIA GDEJ, cu suportul PNUD.

Continuarea activităților de fortificare a serviciului, inclusiv cu suportul partenerilor de dezvoltare.

Dezvoltarea și extinderea sistemului de management al calității în CML, cu obținerea Certificatelor de acreditare ISO 17025 și ISO 17020, pentru Secția Biologie medico-legală, cercetarea cadavrului și a persoanei.

Anexe

Lista publicațiilor realizate în anul 2022 de către colaboratorii CML:

1. CATARAGA, O., COȘLEȚ, M., ȘARPE, V., PĂDURE, A., LUNGU, E., GROSU, V., DOLEA, I. Ghidul ordonatorului expertizei judiciare. Chișinău: S.n., 2022 (Bons Offices). 276p.
2. PĂDURE, A. Violența în familie și în baza de gen (suport de curs). Chișinău: S. n., 2022 (Bons Offices), 2022, 179p.
3. PĂDURE, A. Domestic and gender-based violence (training manual). Chișinău: S. n., 2022 (Bons Offices), 2022, 176p.
4. PĂDURE, A. Насилие в семье и гендерное насилие (учебное пособие). Кишинэу: Б. и., 2022 (Bons Offices), 187с.
5. PĂDURE, A. Ghid metodic și didactic „Examinarea medico-legală a copilului- victimă a violenței fizice și sexuale”. Chișinău: S.n., 2022 (Bons Offices). 66p.
6. PĂDURE, A.; BONDAREV, A. Retrospective analysis of medical malpractice in the Republic of Moldova. In: Abstract book. The 8-th Czech-Slovak Congress of Forensic Medicine. Cehia, Praga, 2022, p. 39
7. PĂDURE, A.; BONDAREV, A. Patient’s death due to iatrogenic injury. In: Abstract book. The 8-th Czech-Slovak Congress of Forensic Medicine. Cehia, Praga, 2022, p. 42
8. PĂDURE, A.; BONDAREV, A.; TOPOREȚ, N.; GLAVAN, P. Portretul psihosocial al victimei violenței în familie. In: Legea și Viața, 2022, ediție specială, p. 118-122
9. PĂDURE, A. Prevalența și structura neajunsurilor medicale după date medico- legale. în: Studia Universitatis Moldaviae, seria „Științe sociale”, 2022, 8(158), p. 127-132
10. PĂDURE, A.; VOLOVEI, V. Răspunsul sistemului sănătății la cazurile de violență sexuală. In: Revista de Științe ale Sănătății din Moldova, 2022, 3(29), p.33
11. GLAVAN, P.; COVATA, S.; PĂDURE, A. Aspecte clinico-morfologice alesindromului copilului scuturat. In: Revista de Stiinte ale Sănătății din Moldova, 2022, 3(29), p.19
12. PĂDURE, A., BONDAREV, A., ȘARPE, V., LUNGU, E. Extent of domestic violence in the Republic of Moldova. In: Abstract book. The 13-th annual Scientific meeting Balkan Academy of Forensic sciences. Kosovo, Prishtina, 2022, p. 53
13. ȘARPE, V., LUNGU, E., PĂDURE, A., BONDAREV, A. Suicidal death in the Republic of Moldova during 2009-2018 years. In: Abstract book. The 13-th annual Scientific meeting Balkan Academy of Forensic sciences. Kosovo, Prishtina, 2022, p. 65
14. BONDAREV, A., PĂDURE, A., NOVAC, T. Serviciile de sănătate din perspectiva greșelilor diagnostice în traumele mecanice. în: Studia Universitatis Moldaviae, seria „Științe sociale”, 2022, 8(158), p. 144-150
15. PĂDURE, A., BONDAREV, A. Consimțământul informat al pacientului din perspectiva legislației europene și naționale. în: Conferința științifică națională cu participare internațională „Integrare prin cercetare și inovare”. Chișinău, 2022, p. 265-267
16. PĂDURE, A. Filmul didactic „Consimțământul sexual” cu subtitrare în rusă și engleză. Chișinău, 2022.
17. PĂDURE, A., LUCHIN, L., MOKANIUK, O. Ghid privind documentarea fotografică în medicina legală
18. TOPOREȚ, N., PĂDURE, A., GLAVAN, P. Role of the health system and forensic investigations in proving domestic violence
19. PĂDURE, A., BONDAREV, A. Characteristics of clinical and medico-legal diagnosis in situations of divergence
20. PĂDURE, A., GRAMMA, R. The risk of error in prescribing medication - legal and institutional gaps
21. PĂDURE, A.; ȚURCAN-DONȚU, A. Aplicarea suportului de curs „ Violența în familie și în bază de gen ”. Certificat de inovator nr.5899; 03.05.2022

22. PĂDURE, A. Aplicarea suportului metodic „ Violența în familie și în bază de gen ”. Certificat de inovator nr.5900; 05.05.2022
23. BONDAREV, A.; PĂDURE, A. Utilizarea chestionarului de evaluare a divergențelor dintre diagnosticul clinic și medico-legal. Certificat de inovator nr.5908; 20.05.2022
24. GUCEAC, L; SADOVEI, N.; PĂDURE, A.; NOVAC, T.; CHISARI-RURAK, A.; SOȚCHI, I. Model de analiză și sintetizare a doctrinei naționale și străine în materia protecției drepturilor pacienților în diferite sisteme de asigurări obligatorii și/sau facultative de asistență medicală — PROTAMED. Certificat de inovator nr.5919; 13.06.2022
25. NOVAC, T.; CHISARI-RURAK, A.; SADOVEI, N.; PĂDURE, A.; GUCEAC, L; SOȚCHI, I. Schiță de conturare a profilului suportului normativ și regulatoriu în materia drepturilor pacientului - PROTAMED. Certificat de inovator nr.5920; 13.06.2022
26. SOȚCHI, L; SADOVEI, N.; PĂDURE, A.; NOVAC, T.; CHISARI-RURAK, A.; GUCEAC, I. Utilizarea tabelului-model de analiză și sintetizare a practicii judiciare naționale și străine în materia protecției drepturilor pacienților - PROTAMED. Certificat de inovator nr.5921; 13.06.2022
27. PĂDURE, A. Utilizarea filmului didactic „Consimțământul pentru raportul sexual”. Certificat de inovator nr.5924, eliberat de USMF “Nicolae Testemițanu” la 21.06.2022
28. TOPOREȚ, N.; PĂDURE, A. Aplicarea chestionarului privind evaluarea cunoașterii de către experții medico-legali a cerințelor de documentare a pretinselor cazuri de tortură fizică. Certificat de inovator nr.5926; 1.07.2022

Lista forurilor științifice din 2022 la care angajații CML au luat parte:

Internaționale

1. Научно-практическая конференция „Актуальные вопросы огнестрельной травмы”, Москва, 24.03.2022
2. Conferința internațională dedicată problemelor științifice în domeniul expertizei judiciare psihiatrice - psihologice și a modului de utilizare în procesul judiciar, Chișinău, 14.04.2022
3. Международный конгресс „Актуальные вопросы судебной медицины и экспертной практики - 2022”, Москва, 20-21.04.2022
4. Научно-практическая конференция „Современные проблемы и перспективы развития научных исследований в судебной медицине”, Москва, 21.04.2022
5. Congresul Internațional pentru studenți, doctoranzi și tinerii medici MedEspera, ediția VIII, Chișinău, 12-14.05.2022
6. Научно-практическая конференция „Судебно-медицинские критерии механизмов и давности происхождения объектов и процессов”, Federația Rusă, 19.05.2022
7. The 8th Czech-Slovak Congress of Forensic Medicine, Praga, Cehia, 15- 17.06.2022
8. The International Conference of Forensic Medicine 5 th edition. Cluj-Napoca, România, 29.09 - 02.10.2022
9. 13th Annual Scientific Meeting Balkan Academy of Forensic Sciences., 27- 29.10.2022
10. Webinar „New WHO SRMNH guidelines rollout in Eastern Europe and Central Asia”, 09.11.2022
11. Webinar „Уголовно-правовые аспекты медицинской деятельности”, Moscova, Federația Rusă, 14.11.2022
12. Conferința științifică internațională „Prevenirea și combaterea violenței în familie”, Chișinău, Republica Moldova, 1- 2.12.2022
13. Conferința internațională „Aspecte particulare etiopatogenice, diagnostice și terapeutice la copii și tineri”. Galați, , România, 08-09.12.2022

Naționale

14. Webinarul republican al serviciului medico-legal din RM „Totalizarea activității Centrului de Medicină Legală în anul 2021 și acțiunile planificate pentru anul 2022”, 30.03.2022

15. „Instruiri în contextul crizei refugiaților Ajutor pentru cei care ajută”, 08- 14.04.2022
16. Curs de instruire „Asigurarea unui răspuns coordonat al sistemului de justiție penală pentru o mai bună soluționare a cazurilor de violență în familie”, 12-13.05.2022
17. Atelierul de instruire „Prezentarea bunelor practici naționale și internaționale de identificare și documentare a cazurilor de violență în familie”, 30.05-02.06
18. Atelierul de informare la distanță a personalului medical din cadrul instituțiilor medico-sanitare publice - vizind PCS "Managementul clinic al cazurilor de viol, 16-17.06.2022
19. Program de formare „Integrarea drepturilor omului în programele de instruire în sănătate”, 4-5.07.2022
20. Seminar „Investigarea infracțiunilor privind viața sexuală”, 26.09.2022
21. Conferința științifică anuală „Cercetarea în biomedicină și sănătate: calitate, excelență și performanță”. Chișinău, Moldova, 19- 21.10.2022
22. Atelier de instruire „Procedura națională de examinare medico-legală a copilului victima a violenței fizice și sexuale în cadrul Centrului de tip Bamahus”, 08.11.2022
23. Instruire „Procesul de raportare a abuzului și neglijarea copiilor”, 09.11.2022
24. Conferința națională cu participare internațională „Integrare prin cercetare și inovare”, Chișinău, Republica Moldova, 10-11.11.2022
25. Atelier de lucru „Asigurarea unui răspuns coordonat al sistemului pentru a preveni cazurile de femicid”, 15-16.11.2022
26. Atelier de instruire „Programul de dezvoltare strategică a Centrului de medicină legală pentru anii 2023-2025”, 14.12.2022
27. Webinarul republican al serviciului medico-legal din RM „Prelevarea probelor biologice pentru cercetări medico-legale de laborator”, 15.12.2022
28. Atelier de lucru „Activitatea echipei de intervenție în cazurile de violență sexuală: colaborare și perspectivă”, 19.12.2022